

Po naših gradiliščih Zadrुžnih domov

Napredek pri gradnji zadrुžnih domov v našem okraju

V zadnji številki smo prikazali nekaj zadrुžnih gradilišč in ugotovili polet, ki je zajel ta gradilišča. Medtem je »podaljšani teden zadrुžnih domov« razgibal še druga gradilišča, ki v samem tednu še niso prišla iz svojega mrtvila. Druga pa, ki so že pred tem tednom pokazala voljo izpolniti sprejeti sklep in zgraditi dom letos, so zelo uspešno nadaljevala svoje delo.

Tako nam poročajo iz Grajene

Pred tednom zadrुžnih domov nismo razpravljali o tem, kdaj mislimo proslaviti otvoritev našega doma, danes pa smo z delovnim poletom v tem tednu napredovali tako daleč, da se že prav resno menimo o dnevu, ko bomo bližnjico in daljnjo okolico povabili na našo otvoritveno svečanost. Pred 18. julijem nismo dokončali še niti izkopa, danes 31. julija pa imamo zabetoniranih že celih 55 m³ temeljev in zidar, ki brez njega več ne moremo naprej in nam strokovno pomaga ves dan, že postavlja prve opaže za betoniranje nadzidka. Vprašanje gramoza smo do sedaj uspešno rešili z izkopom v našem potoku Grajeni; ker pa nam ga je tam manjkalo, ga dovažamo iz Rogoznice. Nismo malodušni in vemo, da nam bo z nadaljnjo aktivizacijo ljudstva uspelo rešiti to vprašanje vsaj delno z lastnimi prevozi, čeprav je razdalja za naše kravje vprege kar velika. Trdno upamo, da nam bo priskočila na pomoč tudi okrajna uprava z nekaj voznjami, tako da naše delo ne bo zastalo. Za to uslugo ji bomo vrnili ob času opeko. Danes imamo sicer gotovo šele eno samo peč, to je cca 55.000 komadov in to bomo v bližnjih dneh že nosili iz peči naravnost zidarju, da bo vidno rastle naš Zadrुžni dom. V naslednjih treh tednih zažgemo drugo peč in s to bo naša potreba krita. Nato pa bomo nadaljevali z izdelavo opeke. Ne mislimo še na to, da bi sedanjjo poljsko opekarno izgradili v svoje krajevno podjetje, vendar je še mnogo domov, ki bodo še rabili opeko. Za rekonstrukcijo našega kmetijstva in lepše življenje ne rabimo samo še mnogo zadrुžnih domov, temveč tudi druga gospodarska poslopja in delavnice, ki nam bodo nudile v prihodnosti v izobilju kar potrebujemo v vsakdanjem življenju. S Slovenjo vasio smo se že dogovorili, da si bodo opeko delali pri nas. Kako zelo je teden zadrुžnih domov posejil delo pri nas, dokazuje že samo število opravljenih ur. Med tem, ko smo do 25. julija opravili komaj 4799 ur prostovoljnega dela, je to število ur do 31. julija naraslo na celih 8364. Res je, da so nam pomagali sindikati, predvsem pa Zveza borcev, vendar smo ponosni, da smo večji delež dali sami in da bo naš zadrुžni dom, kot vse kaže, res naš, zgrajen z našimi žulji in predvsem z našimi lastnimi naporji. Naš perspektivni plan je sedaj tale: do konca avgusta porabimo opeko, ki jo imamo in pridemo nekaj čez prvi betonski venec. Istočasno bomo dokončali drugo peč. S to drugo pečjo in ostrejšim, ki ga že pripravljamo, upamo v prvih dveh tednih septembra dom gotovo končati in vas vse tako okrog 15. septembra povabiti na otvoritev. Ni pa izključeno, da dokončamo gradnjo v surovem stanju že prej.

Starše prebolevajo začetne težave

Ko smo prišli 24. julija v Starše nekako ob sedmi uri zvečer, smo našli predsednika krajevne uprave za gradnjo zadrुžnega doma, tovariša Ogrizka, na gradilišču pri prekladanju strešne opeke. Mož je prepošten, da bi rekli o njem eno samo slabo besedo, vendar naj dovolj, da mu rečemo: tovariš Ogrizek, sam ne boš mogel zgraditi zadrुžnega doma. Dne 6. avgusta, ko smo se zopet v naglici znašli v Staršah, smo naleteli na tovariša Ogrizka pri nakladanju žita na kamion, na gradilišču samem pa smo naleteli na tovariša Tement Janeza iz Rošnjeh, člana KU. Tovariš Tement vzbuja videz zelo poštenega moža, vendar mu ne verjamemo, če pravi, z oziroma na zadrुžni dom, »da se ljudstvo še boji tote hiše«. Saj vendar Starše niso tako zaostale, da bi še verjele v bajko o skupnih kotlih in kasarnah,

kakor smo to lahko zadnjič ugotovili v Majšperku. Dejansko gre za šibko stran KU, ki ji še ni uspelo organizacijsko zajeti ljudstvo. Kljub načelni volji, ki jo kaže ljudstvo za gradnjo, je treba vedeti, da se ljudje ne bodo v veliki večini prišli ponujati za prostovoljno delo. Treba jih je organizacijsko dobro zajeti. Saj v »podaljšanem tednu zadrुžnih domov« ljudje niso stali križem rok: Izkopali so studenec, tako, da ima res lepo gradilišče sedaj vodo, in tudi pri izkopu so v tem času na predovali. Vendar: vse to je malo, zelo malo. Starše so slabše od Slovencev vasi. Tovariš Tement pozna eno samo pesem: dajte nam orodje; vi bi nam morali preskrbeti samokolnice; dajte nam aktivista, ki bo ljudem pregal strah pred »toto hišo«. In še mnogo drugih zahtev postavlja pred nas. Čakamo samo, da nam reče: pridite, zgradite nam zadrुžni dom. Tovariš Tement! Pridite marsikaj. Mi vemo, da imate slabega tehnika. Tovariša, Majstra iz Strnišča še sploh niste videli na gradilišču! Vaš aktivist tovariš Vrabl Jože je imel zadnje tri tedne posla z ljudskim posojilom in ni mogel priti k vam. Član okrajne uprave, tovariš Krepf Simon je vaš vaščan, pa iz obzirnosti ne kaže dovolj ofenzivnosti, ker se boji zamere. In sam predsednik vaše KU, tov. Ogrizek, je prenehak, da bi si upal reči komu po potrebi trdo besedo. Tako je, tovariš Tement, in nič drugače. Smisla za organizacijo vam manjka! —

KU je sestavila nekatere frontovske brigade po vaseh Rošnja, Loka in Starše. In kaj se je zgodilo?! Rošnjani niso prišli na delo tistega dne kot so obljubili, da pridejo po razporedu. Ali niso nato Ločani takoj drugi dan, ko bi naj šli graditi dom, rekli: Če Rošnjani ne gredo, tudi mi ne gremo?! In kaj je naredila KU?! Nič!! Čisto preprosto!! Nič ni storila!! In kaj bi bila morala storiti?! Poklicati na odgovornost tiste, ki so obljubili priti, pa obljube niso izpolnili. KU pa jih ni takoj še isti dan poklicala na odgovornost, ker ni imela dobre evidence; ker je bila oportunistična in ker misli, da je samo predsednik KU, tovariš Ogrizek, poklican graditi zadrुžni dom. — Še manj velja ugovor tovariša Tementa, češ, vsi funkcionarji so pasivni, ker se boje, da bi »gor plačali«: tako da je bilo 1918., tako 1941., tako 1945. leta. Mi pa bi rekli: funkcionarji se ne boje, kajti naša ljudska oblast ni od danes na jutri, pač pa se boji tovariš Tement iz Rošnjeh, član KU, tovariš Tement, ki samemu sebi ne zaupa; tovariš Tement, ki menda sam ne verjame, da so osvobodene ljudske množice naše nove, Titove Jugoslavije zmognosti ustvariti še vse več kakor pa samo zgraditi en zadrुžni dom v Staršah.

Iskreno želimo, da vzamejo Starše te nauke resno in da v tekmovanju s Slovenjo vasio dokažejo, da naše Dravsko polje le ni tako zakrnjeno, kakor je to mnenje doslej o Staršah precej upravičeno veljalo. In še to naj si zapomnijo Starše: kolikor bodo skupnosti dali, toliko bodo od nje tudi prejeli. —

Na zadrुžnem gradilišču Bolfenk se ob jami za apno nemoteno sončijo žabe

Ko smo se 6. t. m. znašli na zadrुžnem gradilišču Bolfenk, smo malone zavidali žabam, katerih ob 10. uri predpoldan noben človeški korak ni motil v njihovem idiličnem sončenju. Svetlomodro nebo brez oblaka se je bočilo nad lepo slovenjgorsko pokrajino. Razen nekaj precej na slepo razritega gradilišča ni bilo daleč naokrog nobenega vidnega znaka, da smo v drugem letu naše petletke, ko stopnjujemo napore za izgradnjo socializma v naši deželi. Približno 8 m³ kamenja, nekaj po gradilišču razmetanih desk, kakih 50 m³ gramoza, pridobljenega na licu mesta in do 8 m³ peska ne more biti dokaz za razgibanost, ko se grade vendarle zadrुžni domovi širom naše domovine že dobrega pol leta. Po celem tednu zadrुžnih domov, ki je pokazal v haloških predelih in na ptujskem polju naravnost lep delovni polet; po podaljšanem tednu zadrुžnih domov, ki je v istih krajih minil ob nezmanjšanem navdušenju. Kratko odmerjeni čas nam ni dopuščal, iskati predsednika KU, tovariša Vidica, niti stati-

stičarja, da bi nam pojasnil, kako je mogoče, da so v dekadi od 20. do 31. julija opravili vsega 322 ur. Druga gradilišča so v istem času s pravim duhom medkongresnega tekmovanja opravila 2000 delovnih ur in več ter napravila tako v enem samem tednu več kot vseh šest mesecev pred tem. Spor o tem, kje bodi gradilišče, ne opravičuje tolikšnega zaostanka. Tehnika, tovariša Bartola, poznamo dobro in vemo za njegovo agilnost. Tudi za Bolfenk zadolženi aktivist, tovariš Štumberger Jože, ni najslabši. Nujno jima svetujemo, da se povežeta tesno s članom okrajne uprave, tovarišem Megličem in predsednikom KU, tovarišem Vidicem, ter da nadkna-dijo vsaj v bližnjem »meseču zadrुžnih domov« od 15. avgusta do 15. septembra vse dosedanje pomanjkljivosti, da nam tako tudi sredi Slovenskih goric v najkrajšem času zraste vidno znamenje socializacije naše vasi. Vsi naj vedo: zadrुžni dom zgradimo ali v 35—55 dneh, ali pa ga sploh ne zgradimo. To dokazuje že veliko število domov po naši ljudski republiki Sloveniji in tega se mora zavedati tudi Bolfenk, pa čeprav so pogoji za gradnjo morda nekoliko manj ugodni kot drugje.

Vitomarci (Sv. Andraž) bodo otvorili dom 3. oktobra 1948

Prvo sejo KU so imeli v Vitomarcih 7. julija in šele 5. avgusta je tovariš iz Ptujja zakoličil gradilišče. Danes, 6. avgusta, že odkrivajo zemljo na gradilišču, kopljejo gramoz v nekoliko oddaljeni gramoznici (sedaj imajo odkritega cca 60 m³) in v terek, 10. avgusta, bodo začeli izdelovati opeko. Seje te krajevne uprave formulirajo natančno sklepe. Tako predvideva seja z dne 1. avgusta več sklepov (prevoz lesa, organizacija delovne sile, nabava nujnega materiala iz Ptujja); za vsak posamezen sklep zadolže imenoma tovariša ali tovarišico, ki naj ta sklep tega in tega dne izvede. Na naše vprašanje nam je statističar, tovariš Zelenko Franc, odgovoril, da so določeni tovariši vse sklepe zapisnika z dne 1. avgusta izvršili. Napak pa je, da ne ve niti statističar niti administrator KLO, kdo je predsednik krajevne organizacije LMS. Kako naj bo delo res uspešno, če se niti funkcionarji posameznih organizacij na vasi med seboj ne poznajo ali se niti ne poizkušajo spoznati. To veliko organizacijsko napako, ki obstoja tudi marsikje drugje, je treba in povsod, kjer obstoja, nemudoma odpraviti. Predstavniki OF, LMS, AFŽ, KZ s partijsko celico na čelu morajo tvoriti trden, enoten borbeni štab, ko bo s svojo enotnostjo zmagoval vse težave v teku gradnje. Če bi se v Bolfenku ta štab med seboj poznal in enotno nastopal, tedaj bi statističar ne mogel reči, da obstoja mladinska organizacija le na papirju, v isti štab pa reči, da je doslej mladina vendarle storila največ. Prav tako je treba tovarišu Zelenku iz Bolfenka reči, da je statističar zato, da pošilja poročila na okrajno upravo in ne, da jih zadržuje pri sebi. Tukaj kot marsikje je videti, da smatrajo statistiko za precej nepotrebno birokracijo in ne morejo priti do spoznanja, da je redno pošiljanje poročil, pa čeprav negativnih, edina pot, po kateri je okrajna uprava sproti obveščena o poteku in v stanju, odpraviti težave, ki nastanejo iz dneva v dan, pri čemer mora in hoče okrajna uprava pomagati po svojih najboljših močeh.

Precejšnja ovira za gradnjo doma je tudi šola, ki je še danes v tistem razbitem in oropanem stanju, kakor jo je zapustil okupator. Domnevamo sicer, da je zanemarjeno šolsko poslopje le izgovor za nekaj tistih, ki jim ni do doma in če bi ne bilo šole, ki bi jo bilo treba po njihovem mnenju obnoviti pred gradnjo doma, bi pač našli drug izgovor. Kljub temu želimo, da se potruji prosvetni odsek OLO Ptuj, najti sredstva za obnovo šole, da tako odpade ta majhna ovira.

Če vemo, da gradi dom kar sedem vasi in sicer Drbetinci, Vitomarci, Hvaltinci, Rjavci, Smolinci, Slavšina in Gibina, kar da okrog 1200 ljudi, tedaj ne more biti govora o tem, da je nemogoče dograditi dom do termina prvega oktobra, ki si ga je postavila KU. Treba je le, da se postavijo po teh vaseh frontne brigade, da se predstavniki masovnih

Dar kolektiva železniških delavnic V. kongresu KPJ

Ptuj. — Delavci in nameščenci železniških vozni delavnic v Ptujju so se v medkongresnem tekmovanju obvezali, da bodo s prostovoljnim delom obnovili železniški tovorni voz. V ta namen so iz razbitin potegnili

Strokovnjaki so predvidevali, da bo za obnovo tovornega voza potrebnih 254 delovnih ur. Ker pa je to delo veljalo Partiji, so delavci krepke poprijeli in iz zarjavelih razbitin je bil v 120 urah dograjen nov

dva v vojni uničena voza in pristopili k obnavljanju. S to svojo obvezo je železniški delovni kolektiv dokazal, kako zelo je povezan s Komunistično partijo.

železniški tovorni vagon, opremljen z zračnimi zavorami in s tem sposoben za vse mogoče vlake. Torej so graditelji voza predvideni čas dela skrajšali za 133 ur in s tem za 110% prekoračili normo.

Kako poteka žitni odkup

Z zvezno uredbo o odkupu belih žit v letu 1948. je bila dana našim kmetovalcem velika ugodnost in tem, da so vse svoje viške žitaric lahko kontrahirali, za kar so prejeli 40% predujma v denarju in bonih za 25% povišano ceno in katere so se jim računale v obvezno oddajo. Kmetovalcem, ki pa niso kontrahirali ali pa premalo kontrahirali, se je na podlagi uredbe izvršil predpis obvezne oddaje, za kar pa ne dobe bonov niti 25% poviška v ceni.

Način letošnjega odkupa in obremenitve obvezne oddaje po načinu in vsebini od lanskoletnega odkupa in obremenitve se razlikuje. Obremenitev za obvezno oddajo žitaric so izračunavali KLO-ji, za kar jim je bila podlaga prijava posejanih površin ter hektarski donos dotičnega kraja oziroma posameznega kmetovalca. Razlika je tudi v tem, da se je hektarski donos belih žit določal za vsako gospodarstvo posebej, pri čemer ni bilo mogoče napraviti večjih napak. Vsa kmečka gospodarstva so razdeljena v sedem kategorij, za katere je določen progresivni procent oddaje belih žit od ugotovljenega tržnega presežka, tako da morajo gospodarstva tretje kategorije oddati 40% svojih viškov, a gospodarstva pete, šeste in sedme kategorije pa do 85% svojih viškov. S progresivnim procentom oddaje belih žit od ugotovljenega tržnega presežka so dane možnosti malim in srednjim kmetom za prodajo vseh svojih viškov po vezanih cenah in iniciativa za nadaljnji dvig kmetijske produkcije. Velikim kmetom so priznane zadostne količine za prehrano, krmo živine, gotove količine pa tudi za prosto razpolaganje, onemogočeno pa jim je še nadaljnjo špekuliranje ter odtegotvanje kruha delovnemu ljudstvu.

Kljub pravični obremenitvi malih, srednjih in velikih kmetov pa je videti, da so mali in srednji kmetje kontrahirali razmeroma dosti večje količine belih žit, kot pa bi po uredbi morali oddati, dočim pa veliki kmetje niso kontrahirali niti 50% njihove obremenitve po obvezni oddaji. Računali so, če je plan kontrahacije 100% dosežen ne glede kdo je kontrahiral, da njim ne bo treba oddati ter da bodo za njih oddajali

mali in srednji kmetje. Nekaj izrazitih primerov:

Ogrizek Ivan iz Hajdine je oddal mlatilničarju merico iz zaloge starega pokvarjenega žita, svoje obvezne oddaje pa nikakor noče izpolniti. V isto vrsto spada tudi Carl iz Hajdine, ki je moko prodajal na mariborskem trgu, davka ni poravnal niti 30%. Dalje je Peršuh iz Cirkovc, ki misli, da bo še nadalje lahko špekuliral s svojimi pridelki, Solar in Furek iz Zlatoličja, ki smatra, da je za delovnega človeka dobro tudi smetljivo, staro in pokvarjeno žito itd.

Zelo značilen je primer v KLO-ju Šikole. Na KLO so veliki kmetje prinesli vzorce pšenice, ki je bila črna in smetljiva, češ, da je tak njihov pridelek in da je razumljivo, da obvezne oddaje ne morejo izpolniti. Pri kontroli pa se je ugotovilo, da ravno ti kmetje posedujejo lepo in čisto pšenico.

Posebne kritike pa je vreden primer v KLO Pobrežje. Razrez za obvezno oddajo je napravil KLO in predsednik KLO-ja tov. Bračič je najprej zaščitil sebe obvezne oddaje kar mu še ni zadostovalo, razrez je napravil tako, da je oprostil obvezne oddaje tudi druge po gospodarski zmogljivosti njemu enake kmete.

V Sobotincih pa KLO enostavno ni hotel napraviti odmere in ko je odmero napravila okrajna uprava za odkup, so začeli vsi tožiti, da je odmera previsoka. Posredovanje žene voljenega tajnika KLO-ja je popolnoma brezsmiselno in za vsako morebitno napako, ki bi se v tem KLO-ju napravila s strani okraja, v celoti odgovarja KLO, ki po trikratni zahtevi okraja odmere ni napravil, kar ni samo višek malomarnosti, ampak lahko smatramo za sabotažo.

Mnogo pa imamo malih in srednjih kmetov, ki so razumeli važnost hitre izvedbe oddaje in so po večini že prej kontrahirali, in to ne samo plansko količino, temveč mnogo več. In ti pošteni delovni ljudje naj dopuščajo, da na njihov račun špekulirajo posamezni vaški mogotci? Nikakor! Vsem takim in podobnim tipom, ki poizkušajo rušiti naš petletni plan, bodo znali najti njim primerno mesto. Z. M.

organizacij povežejo med seboj v enoten, deloven in borben štab, ki bo neumorno vodil borbo ne samo za dosedo tega termina, temveč celo za njegovo prekoračenje. Izkušnje v naši LR Sloveniji, kjer smo doslej dogradili že preko 144 domov, dokazujejo namreč, da domov naše ljudstvo ne gradi mesece, temveč tedne. Je že tako in to naj vedo tudi v Vitomarcih.

Teh nekaj primerov gradnje naših domov, ki smo jih obiskali, nam odkrije marsikako pomanjkljivost, ki jo je treba nujno odpraviti; po kaže pa nam tudi, kaj se da doseči (primer Grajena) tam, kjer ljudstvo ve, kaj pomeni zgraditev doma za njegov dvig in napredek.

Prihodnjč prinesemo poročila še z gradilišč, ki jih doslej še nismo utegnili obiskati. Ta gradilišča so Velika Nedelja, Juršinci, Janežovci, Litmerk, Gorišnica, Dornova, Zavrč in Nova vas pri Marku. Na teh gradiliščih je delo v času od 18. julija zelo napredovalo. Tako predvsem v Veliki Nedelji, Gorišnici in Novi vasi pri Marku. Prepričani smo, da bo marsikateri teh domov do izida naše druge številke že rasel proti prvemu nadstropju in da bo tudi ono pripomogla k temu, da v prihodnjih dveh mesecih ne mine nedelja, ne da bi otvorili vsaj en dom; v čast in ponos vsem, ki so gradili in v korist našega ljudstva, njegovega boljšega življenja in napredka.